

Thymus
Thesaurus
Sponsa lemuris
Empusa

Rhombus aureus

Dies largus
Columbulus
Lectus Gregorii
Undinus
Salix
Lilium
Exsecrationes filiae
Mulier fatidica

Kytice
Poklad
Svatební košile
Polednice

Zlatý kolovrat

Štědrý den
Holoubek
Záhořovo lože
Vodník
Vrba
Lilie
Dceřina kletba
Věštkyňe

I

Ad silvam campus cernitur,
ex silva princeps vehitur
in acri nigro densae saetae
et strident ungulae perlaete,
est solus, solus vehitur.

Descendit equo prae casella
et dein pulsata fenestella
exclamat: „Portam reserate,
erravi venans, recreate
me, quaeso, fonte frigido!“

Puella prodit sicut flos,
quem velat matutinus ros;
et fert ex puteo liquorem,
assidit, percipit pudorem
nens fusi fila lintea.

Stat princeps stupens, nesciens,
quid vult, sitire desinens;
non potest visus demovere
a forma virginis procerae,
miratur aequa stamina.

„Si libera tibimet vita,
dein debes esse mi marita!“
puellam nectit lateri —
„Sum praesto matri veteri,
novercae dictis audiens.“

I

Okolo lesa pole lán,
hoj jede, jede z lesa pán,
na vraném bujném jede koni,
vesele podkovičky zvoní,
jede sám a sám.

A před chalupou s koně hop
a na chalupu klop, klop, klop!
„Hola hej! otevřte mi dvěře,
zbloudil jsem při lovení zvěře,
dejte vody pít!“

Vyšla dívčina jako květ,
neviděl také krásy svět;
přinesla vody ze studnice,
stydlivě sedla u přeslice,
předla, předla len.

Pán stojí, nevěda, co chtěl,
své velké žízně zapomněl;
díví se tenké, rovné niti,
nemůže očí odvrátiti
z pěkné přadleny.

„Svobodna-li jest ruka tvá,
ty musíš býti žena má!“
dívčinu k boku svému vine —
„Ach pane, nemám vůle jiné,
než jak máti chce.“

„Sed ubinam matercula?
Nam cerno nil, puellula.“ —
„O princeps, ego sum privigna,
redibit cras cum nata digna
noverca, foras exiit.“

II

Ad silvam campus cernitur,
ex silva princeps vehitur;
in acri nigro densae saetae,
et strident unguulae perlaete,
directo versus casulam.

Descendit equo prae casella
et dein pulsata fenestella
exclamat: „Portam reserate,
ut cernam visum meae gratae,
ut cernam meum gaudium!“

Et exit anus, cutis, os:
„Ah, quidnam hospes fert ad nos?“ —
„In domo volo res mutare,
cum tua nata me iugare,
privignam tuam diligo.“

„O princeps, quod miraculum!
Quis duceret hunc calculum?
Salveto, hospes mirabunde,
sed nescio, quis es et unde
ad nos venisti, domine?“

„A kde je, děvče, máti tvá?
Nikohoť nevidím tu já.“ —
„Ach pane, má nevlastní máti
zejtra se s dcerou domů vrátí,
vyšly do města.“

II

Okolo lesa pole lán,
hoj jede, jede zase pán;
na vraném bujném jede koni,
vesele podkovičky zvoní,
přímo k chaloupce.

A před chalupou s koně hop
a na chalupu klop, klop, klop!
„Hola! otevřte, milí lidi,
ať oči moje brzo vidí
potěšení mé!“

Vyšla babice, kůže a kost:
„Hoj, co nám nese vzácný host?“
„Nesu ti, nesu v domě změnu,
chci tvoji dceru za svou ženu,
tu tvou nevlastní.“

„Hoho, panáčku! div a div!
Kdo by pomyslíl jaktěživ?
Pěkně vás vítám, vzácný hoste,
však ani nevím, pane, kdo jste?
Jak jste přišel k nám?“

„Sum terrae rex non eminus,
vocatus rite dominus:
tibimet dabo dotem dignam
et tu mi, quaeso, da privignam,
perpulchram nentem virginem.“

„Mi princeps, quod miraculum!
Quis duceret hunc calculum?
O domine, non sumus dignae
tuaemet veniae benignae,
non sumus dignae gratia!

Mi da suadendi veniam:
tibimet dabo propriam;
privignae par est ut ocellus
sinister dextro, par est vellus
et eius filum sericum!“

„Quam perfidum consilium!
Perficies imperium:
cum cras fragrabit lux benigna,
parebis tute cum privigna
in arce nostra regia!“

III

„Privigna, surgas, exspectaris
a rege, cena singularis
te manet — regiam consortem, —
tibimet opto laetam sortem
in arce celsa regia.“

„Jsem této země král a pán,
náhodou včera zavolán:
dám tobě stříbro, dám ti zlato,
dej ty mně svoji dceru za to,
pěknou přadlenu.“

„Ach pane králi! div a div!
Kdo by se nadál jaktěživ?
Vždyť nejsme hodny, pane králi! —
Kéž bychom záslužněji stály
v milosti vaší!

Ale však radu, radu mám:
za cizí — dceru vlastní dám;
jeť podobna té druhé právě
jak oko oku v jedné hlavě —
její nit — hedbáv!“

„Špatná je, babo, rada tvá!
Vykonej, coť poroučím já:
zejtra, až den se ráno zjasní,
provodíš dceru svou nevlastní
na královský hrad!“

III

„Vstávej, dceruško, již je čas,
pan král tě čeká, bude kvas;
však jsem já ani netušila —
nu bodejž dobře pořídila
v královském hradě!“

„Vestire nunc, sororcula,
te manet magna crapula:
sublime, soror, conspexisti,
demissam meme reliquisti —
sis felix atque valeas!“

„Expectat te regalis lex,
nunc i, ne sit iratus rex:
cum limitem transgredieris,
iam nostri non reminisceris —
nunc i, nunc vade citius!“

„Nos imus nunc ad epula,
cur cultrum fers, matercula?“ —
„Serpentem cum conveniemus,
ei cultro visus excidemus —
nunc i, nunc vade citius!“

„Nos imus nunc ac epula,
cur fers securim, carula?“ —
„Securis apta, sis segura,
nam bestiis secamus crura —
nunc, soror, vade citius!“

Venerunt dein in frutices:
„Heus, serpens, quaere vindices!“
Et montes, valles tunc gemebant
videntes id, quod faciebant
mulieres cum virgine!

„Nunc quis cum rege vivere,
reginae sortem fruere:

„Stroj se, sestřičko moje, stroj,
v královském hradě bude hoj:
vysoko jsi se podívala,
nízko mne, hleďte, zanechala —
nu jen zdráva buď!“

„Pojď již, Dorničko naše, pojď,
aby se nehněval tvůj choť:
až budeš v lese na rozhraní,
na domov nevzpomeneš ani —
pojď jen honem, pojď!“

„Matko, matičko, řekněte,
nač s sebou ten nůž béřete?“ —
„Nůž bude dobrý — někde v chladu
vypíchnem oči zlému hadu —
pojď jen honem, pojď!“

„Sestro, sestřičko, řekněte,
nač tu sekeru nesete?“ —
„Sekera dobrá — někde v keři
useknem hnáty lité zvěři —
pojď jen honem, pojď!“

A když již přišly v chlad a keř:
„Hoj, ty jsi ten had, tys ta zvěř!“
Hory a doly zaplakaly,
kterak dvě ženy nakládaly
s pannou ubohou!

„Nyní se s panem králem těš,
těš se s ním, kterakkoli chceš:

quis recens corpus complexari
et frontem regis osculari,
tu pulchra, quae nes stamina!“ —

„O mater, quid nunc faciam?
Quo visus, ossa iaciam?“ —
„Ne linguas artus iuxta truncum,
ne quis adiungat quid per uncum —
est melius, cum rapias.“

Fuerunt iam post pineas:
„Ne prorsus, nata, timeas!
Privignae par es, ut ocellus
sinister dextro, par est vellus —
nil, mea nata, timeas!“

Fuerunt iuxta regiam,
rex ex fenestra spectat iam
et comitatu circumdatus
recepit ambas nihil ratus,
quod struitur perfidia.

Fuerunt — nefas — nuptiae
et sponsa magnae gratiae;
convivae laetabantur, venter
delectabatur continenter
in septimum perpetuo.

Et octies flagravit lux,
affecit regem belli crux:
„Custodi, sponsa, dominatum

objímej jeho svěží tělo,
pohlížej na to jasné čelo,
pěkná přadleno!“ —

„Mamičko, kterak udělám?
Kam oči a ty hnáty dám?“ —
„Nenechávej jich podle těla,
ať někdo jich zas nepřidělá —
radš je s sebou vem.“

A když již zašly za tu chvoj:
„Nic ty se, dcero má, neboj!
Však jsi podobna tétam právě
jak oko oku v jedné hlavě —
neboj ty se nic!“

A když již byly hradu blíž,
pan král vyhlíží z okna již;
vychází s pány svými v cestu,
přivítá matku i nevěstu,
zrady netuše.

I byla svatba — zralý hřích,
panna nevěsta samý smích;
i byly hody, radování,
plesy a hudby bez ustání
do sedmého dne.

A když zasnival osmý den,
král musí jíti s vojsky ven:
„Měj se tu dobře, paní moje,

et vale, vado nunc pugnatum
cum crudis nostris hostibus.

Et sin ex pugna veniam,
nobismet renascetur iam
amoris flos, sed recordare
et rhombum nave fac rotare
nens domi semper strenue!“

IV

Et in profundo frutice
quid fuit regis paelice?
Sex magna vulnera patebant,
ex quis cruores ei fluebant
in mollem muscum viridem.

Ei risit nimis fausta sors,
nunc imminet ei nigra mors:
ei iam cruores sunt sedati,
frigescit — vae sit tempestati,
qua vidit ipsa principem!

Ast senex canis crinibus
evadit nunc ex rupibus:
est barba cana decoratus —
suscepit corpus, quo gravatus
intravit in spelunculam.

„Puelle, surgas, currito,
auratum rhombum sumito:
reginae vendes hanc rem miram

já jedu do krutého boje,
na nepřítelé.

Navrátím-li se z bitvy zpět,
omladne naší lásky květ!
Zatím na věrnou mou památku
hled' sobě pilně kolovrátku,
pilně doma před!“

IV

V hluboké pusté křovině
kterak se vedlo dívčině?
Šest otevřených proudů bylo,
z nich se jí živobytí lilo
na zelený mech.

Vzešlo jí náhle štěstí moc,
nynčko jí hrozí smrti noc:
tělo již chladne, krev se sedá —
běda té době, běda, běda,
když ji spatřil král!

A tu se z lesních kdesi skal
stařeček nevidaný vzal:
šedivé vousy po kolena —
to tělo vloživ na ramena,
v jeskyni je nes.

„Vstaň, mé pachole, běž, je chvat,
vezmi ten zlatý kolovrat:
v královském hradě jej prodávej,

et dic — nil aliud requiram
quam solum pedes geminos.“ —

Puellus est in postibus
et rhombum tenet manibus.
Puellum conspicit regina:
„Ut sit mi rhombulus nens lina!“
exclamat ex cubiculo.

„O mater, linque solium
et roga rhombi pretium!“ —
„Em, hera, minimi taxatur,
a patre mimet hoc mandatur:
stat solum binis pedibus.“

„Stat pedibus? haec mira res!
Sed aurum — dignitatis praes:
i, mater, precor, in conclave,
sunt illic pedes Dorae gnavae,
quos trade sicut pretium.“

In silvam puer properat,
cum pedes sic recuperat. —
„Fer, puer, vividum liquorem,
qui reddet corpori vigorem,
ut rursus fiat integrum.“

Ad corpus pes apponitur
et ignis ei renascitur,
concrevit corpus nunc in totum,
ut tamquam semper esset totum,
ut tamquam semper integrum.

za nic jiného však nedávej
nežli za nohy.“ —

Pachole v bráně sedělo,
zlatý kolovrat drželo.
Královna z okna vyhlížela:
„Kéž bych ten kolovrátek měla
z ryzího zlata!

Jděte se, matko, pozeptat,
zač je ten zlatý kolovrat?“ —
„Kupte, paničko, drahý není,
můj otec příliš nevycení:
za dvě nohy jest.“

„Za nohy? ajaj, divná věc!
Ale já chci jej míti přec:
jděte, mamičko, do komory,
jsou tam ty nohy naší Dory,
dejte mu je zaň.“

Pachole nohy přijalo,
do lesa zpátky spěchalo. —
„Podej mi, chlapče, živé vody,
nechť bude tělo beze škody,
jako bývalo.“

A ránu k ráně přiložil,
a v nohou oheň zas ožil,
a v jeden celek srostlo tělo,
jako by vždycky bylo celo,
bez porušení.

„Puelle, vade, currito,
auratum fusum sumito:
reginae vendes hanc rem miram
et dic — nil aliud requiram
quam solum manus geminas.“ —

Puellus est in postibus
et fusum tenet manibus.
Puellum conspicit regina:
„Ut sit mi fusulus nens lina,
qui rhombulo conveniet!

O mater, linque solium
et roga fusi pretium!“ —
„Em, hera, minimi taxatur,
a patre mimet hoc mandatur,
stat solum binis manibus.“

„Stat manibus!/? haec mira res!
Sed aurum — dignitatis praes:
i, mater, precor, in conclave,
sunt illic manus Dorae gnavae,
quas trade sicut pretium.“

In silvam puer properat,
cum manus sic recuperat. —
„Fer, puer, vividum liquorem,
qui reddet corpori vigorem,
ut rursus fiat integrum.“

Ad corpus manus ponitur
et ignis ei renascitur;

„Jdi, mé pachole, k polici,
vezmi tu zlatou přeslici:
v královském hradě ji prodávej,
za nic jiného však nedávej
nežli za ruce.“ —

Pachole v bráně sedělo,
přeslici v rukou drželo.
Královna z okna vyhlížela:
„Och, kéž bych tu přesličku měla
ke kolovrátku!

Vstaňte, mamíčko, z lavice,
ptejte se, zač ta přeslice?“ —
„Kupte, paničko, drahá není,
můj otec příliš nevycení,
za dvě ruce jest.“

„Za ruce!/? divná, divná věc!
Ale já ji chci mítí přec:
jděte, mamíčko, do komory,
jsou tam ty ruce naší Dory,
přineste mu je.“

Pachole ruce přijalo,
do lesa zpátky spěchalo. —
„Podej mi, chlapče, živé vody,
necht' bude tělo beze škody,
jako bývalo.“

A ránu k ráně přiložil,
a v rukou oheň zas ožil;

concrevit corpus nunc in totum,
ut tamquam semper esset totum,
ut tamquam semper integrum.

„Puelle, vade, currito,
auratum colum sumito:
reginae vendes hanc rem miram
et dic — nil aliud requiram
quam solum binos oculos.“ —

Puellus est in postibus
et colum tenet manibus.
Puellum conspicit regina:
„Ut sit mi colulus nens lina,
qui fusulo conveniet!

O mater, linque solium
et roga coli pretium!“ —
„Stat oculis, sic aestimatur,
a patre mimet hoc mandatur,
stat solum binis oculis.“

„Stat oculis!? haec mira res!
Qua pater? mi responsum des!“ —
„De patre noli me rogare:
qui quaerit, non quit vestigare,
si vult, dein ultro veniat.“ —

„O mater, quidnam faciam,
cum colum tantum sitiam?
I, mater, precor, in conclave,

a v jeden celek srostlo tělo,
jako by vždycky bylo celo,
bez porušení.

„Skoč, hochu, na cestu se měj!
Mám zlatý kužel na prodej:
v královském hradě jej prodávej,
za nic jiného však nedávej
nežli za oči.“ —

Pachole v bráně sedělo,
zlatý kuželík drželo.
Královna z okna vyhlížela:
„Kéž bych ten kuželíček měla
na tu přesličku!

Vstaňte, mamičko, jděte zas,
ptejte se, zač ten kužel as?“ —
„Za oči, paní, jinak není,
tak mi dal otec poručení,
za dvě oči jest.“

„Za oči!? neslýchaná věc!
A kdo je, chlapče, tvůj otec?“ —
„Netřeba znáti otce mého:
kdo by ho hledal, nenajde ho,
jinak přijde sám.“ —

„Mámo, mamičko, co počít?
A já ten kužel musím mít!
Jděte tam zase do komory,

sunt illic visus Dorae gnavae,
quos trade sicut pretium.“

In silvam puer properat,
cum visus sic recuperat. —
„Fer, puer, vividum liquorem,
qui reddet corpori vigorem,
ut rursus fiat integrum.“

In cava visus ponitur
et ignis ei renascitur;
et virgo circa se cernebat —
sed vero neminem videbat,
videbat vero solum se.

V

Et rex confecto proelio
revertit pleno gaudio:
„Quam vivis, uxor mea grata,
es vero de me recordata,
servasti voces ultimas?“

„In corde voces conservavi,
res pretiosas comparavi:
coemi pulchrum rhombulum,
auratum fusum, colulum
et quidem solum propter te!“

„Nunc quis ad rhombum sidere
et pro me filum trahere.“ —
Ad rhombulum libenter sedit,

jsou tam ty oči naši Dory,
ať je odnese.“

Pachole oči přijalo,
do lesa zpátky spěchalo. —
„Podej mi, chlapče, živé vody,
necht' bude tělo beze škody,
jako kdy prve.“

A oči v důlky položil,
a zhaslý oheň zas ožil;
a panna vůkol pohlížela —
však nikoho tu neviděla,
než se samotnu.

V

A když byly tři neděle,
král jede z vojny vesele:
„A jak se má, má paní milá,
a zdalís pamětliva byla
mých posledních slov?“

„Och, já je v srdci nosila,
a hleďte, co jsem koupila:
jediný mezi kolovraty,
přeslici, kužel — celý zlatý,
vše to z lásky k vám!“

„Pojď se, má paní, posadit,
upřed' mi z lásky zlatou nit.“ —
Ke kolovrátku chutě sedla,

sed cum torquere rotam coepit,
impalluit, o qualis vox!

„Vrrr — vis malum filum trahere!
Venisti regem fallere:
sororem tuam necavisti,
puellam membris privavisti —
vrrr — nes mala stamina!“

„Quam rarus rhombus, canticum
est scilicet mirificum!
Mi ludas, uxor cara, rursum,
non novi, verum vocum cursum:
ah, uxor, neto stamina!“

„Vrrr — vis malum filum trahere!
Venisti regem fallere:
tu veram sponsam necavisti
et sponsam se simulavisti —
vrrr — nes mala stamina!“

„Tu ludis taetrius, quam reris!
Tu non es talis, ut videris!
Tu debes ludere segura,
ut possim auscultare plura:
ah, uxor, neto stamina!“

„Vrrr — vis malum filum trahere!
Venisti regem fallere:
nam soror est in frutice,
privasti sponsam principe —
vrrr — nes mala stamina!“

jak zatočila, celá zbledla —
běda, jaký zpěv!

„Vrrr — zlou to předeš nit!
Přišla jsi krále ošidit:
nevlastní sestru jsi zabila,
úďův a očí ji zbavila —
vrrr — zlá to nit!“

„Jaký to kolovrátek máš?
a jak mi divně na něj hráš!
Zahraj mi, paní, ještě znova,
nevím, co chtějí tato slova:
před!, má paní, před!“

„Vrrr — zlou to předeš nit!
Chtěla jsi krále ošidit:
pravou nevěstu jsi zabila
a sama ses jí učinila —
vrrr — zlá to nit!“

„Hó, strašlivě mi, paní, hráš!
Nejsi tak, jak se býti zdáš!
Zahraj mi, paní, do třetice,
abych uslyšel ještě více:
před!, má paní, před!“

„Vrrr — zlou to předeš nit!
Přišla jsi krále ošidit:
sestra tvá v lese, v duté skále,
ukradla jsi jí chotě krále —
vrrr — zlá to nit!“

Audivit rex facinora,
profectus est ad nemora;
vocabat in silvarum vasta:
„Qua lates, Dora, sponsa casta?
Qua lates, tu carissima?“ —

VI

Ad silvam campus cernitur,
cum sponsa princeps vehitur,
in acri nigro densae saetae
et strident unguulae perlaete,
vehuntur nunc in regiam.

Fuerunt rursus nuptiae
et sponsa magnae gratiae;
convivae laetabantur, venter
delectabatur continenter
ad septimanam tertiam.

Quid factum est cum novercula?
Quid factum est cum sororcula? —
Heu, lupi membra lacerabant,
in silva passim disportabant
duorum muliebrium.

Sunt dempti visus vertice,
revulsa membra podice:
quod pridem virgini fecerunt,
id nunc in semet cognoverunt
in silva profundissima.

Jak ta slova král uslyšel,
skočil na vrance, k lesu jel;
hledal a volal v širé lesy:
„Kdes, má Dorničko, kde jsi, kde jsi?
Kdes, má rozmilá?“ —

VI

Od lesa k hradu polí lán,
hoj jede, jede s paní pán;
na vraném bujném jedou koni,
vesele podkovičky zvoní,
na královský hrad.

I přišla svatba zase zpět,
panna nevěsta jako květ;
i byly hody, radování,
hudby a plesy bez ustání
po tři neděle.

A což ta matka babice?
A což ta dcera hadice? —
Hoj, vyjí čtyři vlci v lese,
každý po jedné noze nese
ze dvou ženských těl.

Z hlavy jim oči vyňaty,
ruce i nohy uťaty:
co prve panně udělaly,
toho teď na se dočekaly
v lese hlubokém.

Qua rhombus nunc invenitur
et qua camena luditur?
Advenit solum ter cantare,
dein nemo quibat auscultare
auratum divum rhombulum.

A což ten zlatý kolovrat?
Jakou teď píseň bude hrát? —
Jen do třetice zahrát přišel,
pak ho již nikdo neuslyšel,
ani nespátřil.

